

ХАРХОРИН СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМ-д

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

62173 Арвайхээр, Өвөрхангай аймаг,
Утас/Факс: (976) 7032 3253,
E-mail: uvurkhangai@audit.gov.mn

2020.07.28 № 256
танай _____-ны № _____-т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1, 37.3, 37.5 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох тус сумын Ардчилсан намаас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох сумын Ардчилсан нам нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой нийцүүлэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын дүнгийн хамт аймаг дахь Төрийн аудитын байгууллагад ирүүлж, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох сумын Ардчилсан намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ “Төрийн аудит MNS 6817-1:2020” Тулгуур зарчим, “Төрийн аудит MNS 6817 - 6 : 2020” Нийцлийн аудитын зарчим, “Төрийн аудит MNS 6817-8:2020”, Өвөрхангай аймгийн нэгдсэн төсвийн 2020 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, “Өвөрхангай аймгийн эдийн засгийг 2014-2024 онд хөгжүүлэх бодлогын баримт бичиг”, Нийцлийн аудитын стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, 2021-2022 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

015030474

Дүгнэлт

Сумын Ардчилсан намын “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны ээлжит сонгууль”-д оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, түүнд орсон зорилт арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Алсын хараа-2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын заалт, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр / ... хуудас/-ийг хавсаргав.

Хувийг: Сумын сонгуулийн хороонд

ДАРГА БӨГӨӨД
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Л.ЛАМААЧИН

ХАРХОРУМ - ШИНЭ ХОТ

ХӨГЖЛИЙН
БОДЛОГО **2020**

ХҮН БҮРД ОРЛОГО
ӨРХ БҮРД ӨСӨЛТ ✓

АЙМАГ, СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛЬД
ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

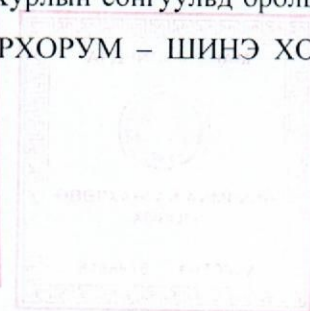
2020

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, СУМ, ДҮҮРГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
2020 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ХАРХОРИН СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН “ХАРХОРУМ- ШИНЭ ХОТ”
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Монгол Улсын тусгаар тогтнол, Үндэсний эрх ашиг, Үндсэн хуульт Ардчиллаа хамгаалан бэхжүүлж, хувь хүний эрх, эрх чөлөө, шударга ёс хуулийн засаглал, чөлөөт зах зээл, иргэний нийгмийн зарчимд суурилсан тогтвортой хөгжлийн төлөөх баруун төвийн намын хувьд Монгол хүн бүр хүсэл мөрөөдөлтэй, өрх бүр аз жаргалтай амьдрах хөгжлийн боломжийг дэмжсэн, иргэд нь эрх чөлөөтэй, эрх тэгш, хариуцлагатай, Ардчилсан Монгол Улсаа хөгжүүлэхийг ЭРХЭМ ЗОРИЛГО болгож,

- Монгол хүний эрх, эрх чөлөө, бие даасан байдлыг хангах
- Хувийн өмч, өрсөлдөөнт зах зээл, төрийн хязгаарлагдмал оролцоо, хуулийн засаглал
- Үндэсний өв уламжлал, түүх соёлоо дээдлэн үнэт зүйлээ болгон тунхагласан

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ХАРХОРИН СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМ 2020-2024 оны аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд оролцох “ӨРХИЙН ӨСӨЛТ- НУТГИЙН ХӨГЖИЛ” уриатайгаар “ХАРХОРУМ – ШИНЭ ХОТ” мөрийн хөтөлбөрөө Та бүхэндээ толилуулж байна.

ГАРЧИГ

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1. ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРТАЙ БОЛОВСРОЛ

1.2. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨГС ҮЙЛЧИЛГЭЭ

1.3. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, ӨРХ ГЭР БҮЛ

1.3.1. АЖЛЫН БАЙР ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

1.3.2. НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ

1.4. СОЁЛ, УРЛАГ, СПОРТ

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

2.1 ДЭД БҮТЭЦ

2.2 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

2.3 ХҮНСНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

ГУРАВ. ЭЗЭН МОНГОЛ

3.1 ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

3.1.1 “ШИНЭ ХӨДӨӨ” ХӨТӨЛБӨР

3.1.2 “ЧИНЭЭЛЭГ МАЛЧИН” ХӨТӨЛБӨР

3.2 БЭЛЧЭЭР АШИГЛАЛТ

3.3 МАЛ АЖ АХУЙ

3.4 ГАЗАР ТАРИАЛАН

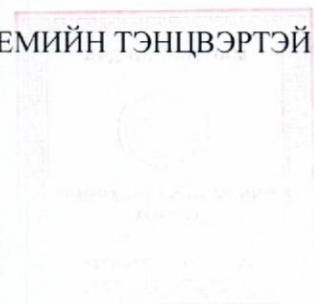
ДӨРӨВ. ХУУЛЬТАЙ МОНГОЛ

4.1 ИРГЭНЭЭ ХАМГААЛДАГ ХУУЛЬ

4.2 ИРГЭНДЭЭ ҮЙЛЧИЛДЭГ ЗАСАГЛАЛ

ТАВ. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН МОНГОЛ

5.1 ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ ЭКОСИСТЕМИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ БАЙДАЛ

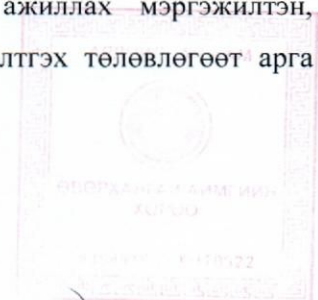

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1. ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРТАЙ БОЛОВСРОЛ

Хүн амын тогтвортой өсөлтийг хангаж, хүн бүрийг эрдэм боловсрол төгс, хөдөлмөрч, бүтээлч сэтгэлгээтэй, эрүүл амьдралын хэв маягийг хэвшил болгосон, Өвөрхангай нутгийнхаа байгаль, түүх соёл, уламжлалаараа бахархсан өв тэгш хүмүүжлээр төлөвшүүлэн, хангалуун сайхан амьдрах эрхийг дээдэлсэн хувь хүний хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлнэ. Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зөвхөн зорилтот бүлэгт чиглүүлнэ.

1. Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, бүтээлч сэтгэлгээтэй, өөртөө итгэлтэй, эх нутгийнхаа байгаль, түүх, үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох “Зөв Монгол хүүхэд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
2. Хүүхэд гэр бүл, цэцэрлэг, сургуулийн орчинд эрүүл мэндийн боловсрол олгох, эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлэх, орчны эрүүл мэндийг сайжруулах бодлогыг нийгмийн эрүүл мэндийн үндсэн чиглэл болгоно.
3. Архидалтын эсрэг үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагуудыг дэмжиж ажиллах ба архи согтууруулах ундаа хэрэглэдэггүй, эрүүл идэвхтэй амьдралын клуб байгуулахыг дэмжинэ.
4. Цэцэрлэг, сургуулийн нэг ангийн хүүхдийн тоог 30-аас хэтрүүлэхгүй байх стандартыг хэрэгжүүлнэ.
5. Малчин өрхийн 6-8 настай хүүхдийг гэрээр сургах гэрийн сургалтын тогтолцоог хэрэгжүүлнэ.
6. Мэргэжлийн боловсролын сургуулиудад хөдөлмөрийн зах зээлийн хэрэгцээнд нийцсэн нарийн мэргэжил эзэмших, ажлын байр бий болгохыг дэмжинэ.
7. Амжилттай хэрэгжиж буй “Мянган инженер” хөтөлбөрийг “Түмэн инженер” хөтөлбөр болгон өргөжүүлж орон нутгийн залуучуудыг хамруулна.
8. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг соёлын үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцуулах, тэдний авъяас, хөдөлмөр бүтээлийг дэмжиж ажиллана.
9. “Шинэ багш” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ. Багш нарын мэдлэг, ур чадварыг тухай бүрд нь дээшлүүлж, давтан сургахад орон нутгийн төсвийн санхүүжилтээс дэмжлэг үзүүлнэ.
10. Тусгай хэрэгцээт (хөгжлийн бэрхшээлтэй) иргэдтэй ажиллах мэргэжилтэн, дохионы хэлний орчуулагч, багш, мэргэжилтнүүдийг бэлтгэх төлөвлөгөөт арга хэмжээ авч, нийгмийн баталгааг нь дээшлүүлнэ.

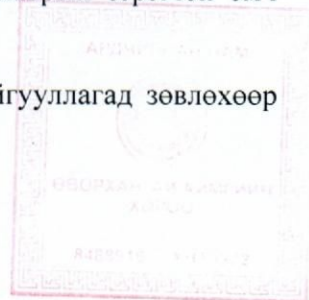

(Handwritten signatures)

11. Сургууль, цэцэрлэгийн удирдлагыг мэргэшсэн, тогтвортой, улс төрөөс хараат бус байх нөхцөлийг бүрдүүлж, удирдах албан тушаалтныг чөлөөлөх, томилох асуудалд сумын иргэдийн төлөөлөөс бүрдсэн “Боловсролын зөвлөл”-ийн саналыг харгалздаг болгоно.
12. Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байр, спорт заал, бассейн, хүүхдийн хөгжлийн төвийн барилга байгууламжид тавигдах нэгдсэн стандарт шаардлагад хяналт тавина.
13. Хүн ам, албан хаагч, ажилчдын цахим боловсролыг дээшлүүлж, бүх нийтийн цахим боловсролыг (Digital Literacy) дээшлүүлнэ.

1.2. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨГС ҮЙЛЧИЛГЭЭ

1. Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөл, эх болон нярайн эндэгдлийг бууруулж, урьдчилан сэргийлэх ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
2. Хорт хавдрын эрт илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээний чанарыг дээшлүүлнэ.
3. Хүнсний хэрэглээнд зориулалтын бус хуванцар сав ашиглахыг багасгаж, хавдрын өвчлөлөөс сэргийлнэ.
4. Нэгдсэн эмнэлгийг зохих стандартыг хангуулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр үе шаттай хангана.
5. Нэгдсэн эмнэлэгт өсвөр үеийн кабинет шинээр нээнэ.
6. Хавдар, хөнгөвчлөх үйлчилгээ үзүүлэх 4 ортой болно. Энэ чиглэлээр эмч бэлтгэнэ.
7. Хүнийг өвдөхөөс нь өмнө урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоог өрх гэрийн түвшинд тогтмол хийдэг эрүүл мэндийн үйлчилгээний шинэ хэлбэрийг бий болгож, гэрийн эмчийн шинэ тогтолцоонд шилжинэ.
8. Хар тамхи, мансуурах бодист донтох, амиа хорлолтын шалтгаан, сэтгэл гутралын өвчлөл, хамаарлын болон бусад сэтгэцийн эмгэг өвчнийг эрт илрүүлж, эмчлэх, нөхөн сэргээх үйлчилгээг бий болгоно.
9. Иргэн бүрийг насны бүлэгт нь тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд хамруулна.
10. Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн залуу эмч нарын мэргэжил, боловсролыг хуулийн дагуу таван жил тутамд тасралтгүй дээшлүүлнэ.
11. Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн ерөнхий мэргэжлийн бакалаврын зэрэгтэй эмч нарыг резидентын сургалтад хамруулна.
12. Тэтгэвэр тогтоолгосон ахмад эмч нарыг эрүүл мэндийн байгууллагад зөвлөхөөр ажиллуулахыг бодлогоор дэмжинэ.

Handwritten signatures in black ink are visible at the bottom right of the page.

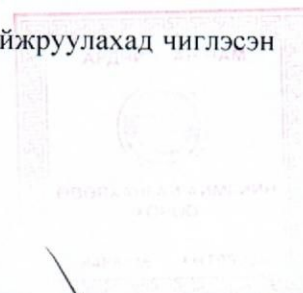
13. Эмчийн чадавх, эмчилгээний үр дүнг үнэлэх цахим систем ажиллуулж, сайн эмчийг сонгож үйлчлүүлэх өрсөлдөөнд суурилсан тусламж үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.
14. Шүдний өвчлөлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх, эмчлэн эрүүлжүүлэх цогц арга хэмжээ авна.
15. Яаралтай түргэн тусламжийн үйлчилгээний зохион байгуулалтыг шинэчилж, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, шуурхай байдлыг нэмэгдүүлнэ.
16. Эрүүл мэндийн даатгал голлосон урьдчилан сэргийлэх болон эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний хүрээг өргөтгөх бөгөөд эрүүл мэндийн даатгалын цахим картыг нэвтрүүлнэ.
17. Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн санхүүжилтийг хүн амын шилжилт хөдөлгөөнтэй уялдуулна.
18. Нэгдсэн эмнэлгийн барилгын их засвар хийнэ.
19. Нэгдсэн эмнэлэг, өрхийн эрүүл мэндийн төвийн түргэн тусламжийн тээврийн хэрэгслийн парк шинэчлэлт хийнэ.
20. Уламжлалт анагаах ухааны өв санд суурилж, уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний брэнд бүтээгдэхүүн хөгжүүлэх ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
21. Эмийн найрлагад ордог амьтан, ургамал, эрдсийн нөөцийг хамгаалж, тарималжуулж, үржүүлэхийг дэмжинэ.

1.3. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, ӨРХ ГЭР БҮЛ

1. Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн төв байгуулна.
2. Хүүхдийн хүмүүжил, төлөвшлийн асуудалд онцгой анхаарч, цэцэрлэгийн өмнөх насны хүүхдийг хүмүүжүүлэх олон талт ажлыг зохион байгуулна.
3. Хүүхэд харах, өдөр өнжүүлэх үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.
4. Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү, бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт, зөвлөмжөөр хангагдах боломжийг орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.
5. Хүүхдийг цахим мэдээллийн халдлагаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
6. Насан туршийн боловсролын төвөөр дамжуулан иргэдэд зориулсан цахим боловсролын сургалт зохион байгуулдаг болно.

1.3.1. АЖЛЫН БАЙР ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн менежментийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлнэ.

2. Хөдөлмөрийн зах зээл дээр эрэлтийн судалгааны чанарыг сайжруулж, хэрэгцээтэй байгаа ажил, мэргэжлийг эдийн засгийн салбар, ажил мэргэжлээр нарийвчлан гаргаж, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын элсэлттэй нягт уялдуулна.
3. Хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
4. Гарааны бизнес буюу старт-апыг хөгжүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.

1.3.2. НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ

1. Ахмадын өдөр өнжүүлэх төвтэй болно.
2. Ахмадын сувилал байгуулах санал, санаачлагыг бүх талаар дэмжинэ.
3. Нийгмийн халамжийн салбарт сайн дурын ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
4. Эрүүл мэндийн салбарт ажиллагсдын нийгмийн асуудалд онцгой анхаарч, нэгдсэн эмнэлэг, өрхийн эрүүл мэндийн төвийн санхүүгийн бие даасан үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллана.
5. Малчдын нийгмийн даатгалын хамралтыг нэмэгдүүлж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана.
6. Эх хүүхэд, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

1.4. СОЁЛ, УРЛАГ, СПОРТ

Уламжлалт өв соёлоо бодлогоор дэмжин монгол хүнийг төлөвшүүлэхэд онцгойлон анхаарна.

1. Соёлын төвийг соёлын ордон болгон өргөжүүлнэ.
2. Соёлын өвийг тоон системд хөрвүүлэн хадгалж, олны хүртээл болгоно.
3. Соёлын биет ба биет бус өвийг хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах, түүнийг хамгаалан цуглуулагч, тээн уламжлагч нарыг сурталчлан дэмжиж, үндэсний агуулгатай дэлхийн сонирхлыг татахуйц үнэ цэнтэй өвийг хөгжүүлнэ.
4. Орон нутгийг судлах музейг шинэчлэн байгуулж, угсаатны зүйн музей болгон өргөжүүлнэ.
5. Түүх, соёлын агуулга бүхий контент, үзүүлбэрийг аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн болгоход дэмжлэг үзүүлнэ.
6. Археологийн болон түүх соёлын дурсгалт газрын хамгаалалтыг сайжруулж, соёлын өвийг хамгаалагч, харгалзагч нарын урамшууллыг нэмэгдүүлнэ.
7. Соёлын байгууллагуудын бие даасан байдал, санхүүгийн эрх чөлөөг нэмэгдүүлэх чиглэл барина.

(Handwritten signatures)

8. Мэргэжлийн урлагийн сургалтын байгууллага төгсөгч, дадлагажигчдад эзэмшсэн ур чадвараа хөгжүүлэх, уран бүтээлээ олны хүртээл болгоход нь дэмжлэг үзүүлнэ.
9. Үндэсний спортын төрлүүд, тоглоом наадгайн төрлүүдийг хөгжүүлэхийг бүх талаар дэмжинэ.
10. Усан бассейн, сургалтын төв, чөлөөт цагийн үйлчилгээ үзүүлэх төслүүдийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлнэ.
11. Олимпын олон төрлөөр өсвөр, залуучууд, насанд хүрэгчдийн үндэсний хэмжээний тэмцээнүүдийг зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлж, спорт клуб, холбоодыг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтална.

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

1. Ажиллах хүчийг нэмэгдүүлэх, ядуурлыг бууруулах, ажлын байр олноор бий болгохыг нэн тэргүүний зорилт гэж үзэн шинэ ажлын байрыг бий болгох бүтээн байгуулалт, бизнесийн төслүүдийг бүх талаар дэмжиж хөгжүүлнэ.
2. Хархорин суманд тээвэр, ложистикийн төв байгуулах санал, санаачлагыг дэмжинэ.
3. Сум хөгжүүлэх сангийн эх үүсвэрийг жил бүр тогтвортойгоор нэмэгдүүлэн, үйл ажиллагааг тэгш хүртээмжтэй хүргэнэ.
4. Нутгийн Брэнд бүтээгдэхүүн бий болгоход СХС-ын бодлогоор дэмжинэ.
5. Төрийн албанаас бизнесийн салбарт шилжсэн баялаг бүтээгч иргэдийнхээ бизнес эрхлэлтийн, хөрөнгө оруулалтын анхны санхүүжилтийг бодлогоор дэмжинэ.
6. Төрийн албанаас эрт тэтгэвэртээ гарч жижиг дунд, бичил бизнесийн салбарт шилжин баялаг бүтээх иргэдээ эдийн засгийн бодлогоор дэмжинэ.
7. Эрдэс баялгийн, малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүнд, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн ажлын байрыг бий болгохыг дэмжинэ.
8. Ядуурлын түвшинг Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал Алсын хараа-2050 бодлогын баримт бичигт заасан түвшинд хүргэж бууруулна.
9. Төсвийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах үйл ажиллагаанд орон нутгийн аж ахуйн нэгж болон хувийн хэвшлийг давуу эрхтэй оролцуулахыг дэмжиж ажиллана.
10. Орон нутгийн аж ахуй нэгж, компаниудын чадавх, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх төслүүдийг дэмжинэ. Мал аж ахуй, газар тариалан, гахай, тахиа, зөгийн аж ахуйд суурилсан орон нутгийн онцлог шинэ брэнд бүтээгдэхүүний бизнес загвар хөгжүүлэхийг дэмжинэ.

Handwritten signatures and initials are present at the bottom right of the page.

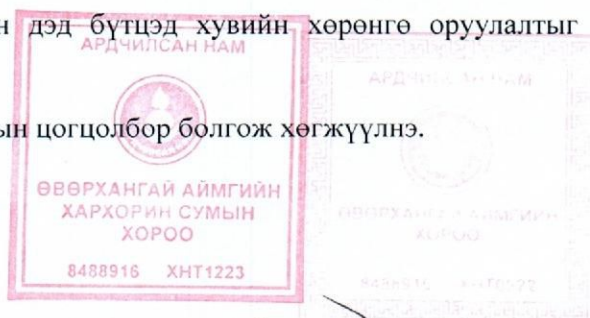
11. Иргэд, орон нутаг, олон нийтийн оролцоо, олон улсын байгууллагуудтай хамтран ногоон хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлж, байгаль орчныг нөхөн сэргээнэ.
12. Зохион байгуулалттай хөдөлмөр зуучийн үйлчилгээг дэмжих замаар цагийн ажлын тогтолцоог дэмжинэ.

2.1. ДЭД БҮТЭЦ

1. Хот доторх авто замын сүлжээг өргөжүүлнэ.
2. Морин жимийн уулзварыг 4 замын уулзвар болгож, суваг дээр гүүр барина.
3. Эмнэлгийн хойд талын модон гүүрийг төмөрбетон гүүр болгоно
4. Сайжруулсан шахмал түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх замаар агаарын бохирдлыг бууруулна.
5. Дулааны станц, дулааны сүлжээ байгуулах нөхцөл, боломжийг судлаж эхлэлийг тавина.
6. Шинэ бүтээн байгуулалт, шинэ суурьшлын бүсийг эрчим хүчээр найдвартай хангах техник, технологийн боломжийг бүрдүүлнэ.
7. Орон нутагт өндөр хурдны интернэтийн сүлжээг өргөтгөж, 5G технологийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
8. Үүрэн телефоны бүх сүлжээний өргөтгөл, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
9. Стандартад нийцсэн камерын системтэй болгоно.
10. “Эрүүл хаус” төслийг хэрэгжүүлэн гадна байршилтай ОО-ийн тоог 30 хүртэлх хувиар цөөлж хөрсний бохирдлыг эрс бууруулна.
11. Жишиг гудамжны тоог нэмэгдүүлж, гэрэлтүүлэгтэй болгоно.
12. Гэр хорооллыг цэвэр усны сүлжээнд холбож дуусгана.

2.2. АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

1. Спортын, эрүүл мэндийн, эко- туризмын, нүүдэлчний өв соёлоо сурталчлах зэрэг аялал жуулчлалын төрөл хэлбэрүүдийг хөгжүүлэн дэмжинэ.
2. Хархорин, Хужирт, Уянга, Бат-Өлзий, Бүрд сумдыг холбосон аялал жуулчлалын маршрут бий болгоно.
3. Жуулчлалаас орж ирэх эдийн засгийн орлогыг шинэчлэн төлөвлөж, орон нутгийн түвшинд салбаруудын хамтын ажиллагааг сайжруулах, аялал жуулчлалын талаарх Үндэсний бодлого, төлөвлөгөөг орон нутгийн төр захиргааны төлөвлөлтөд тусгана.
4. Орон нутгийн иргэд, олон нийтийн амьдралд сайнаар нөлөөлөх, жуулчдад чанартай үйлчилгээ үзүүлэх аялал жуулчлалын дэд бүтэцэд хувийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.
5. Жуулчны гудамжийг Аялал, жуулчлалын цогцолбор болгож хөгжүүлнэ.

6. Шанх багийн төвийг аялал жуулчлалын бүс болгох төсөл хэрэгжүүлнэ.
7. Аялал жуулчлалын салбарын ажиллах хүчний ур чадварыг хөгжүүлэх, Арвайхээр дахь Политехник коллежид аялал жуулчлалын мэргэжилтэн бэлтгэхийг дэмжинэ.
8. Гар урлал, бэлэг дурсгалын үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжинэ.
9. Мойлтын амыг амралт, зугаалгын эко парк болгох төсөл боловсруулж, эхлэлийг тавина
10. Археологийн малтлага, судалгаагаар илэрсэн томоохон дурсгалуудыг ил музей болгох ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
11. Дэлхийн өв-Орхоны хөндийн соёлын дурсгалт газрын хамгаалалтын захиргааг түшиглэн сургалт, судалгааны хүрээлэн байгуулахыг дэмжинэ.
12. Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ.

2.3. ХҮНСНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

1. Хүн амын гол нэр төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүний дотоод хэрэгцээг чанартай хүнсээр хүртээмжтэй хангаж, дотоод зах зээл дэх хүнсний нийлүүлэлтийн сүлжээнд аюулгүй байдлын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
2. Махны үйлдвэрлэл, мах бэлтгэлийн нөөц бүрдүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ
3. Жимс, жимсгэний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, хэрэгцээг дотооддоо хангахад чиглэгдсэн хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжин хэрэгжүүлнэ.
4. Орон нутгийн иргэдийн хүнсний хэрэгцээгээ өөрөө хангах, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
5. Төмс, хүнсний ногооны төрөлжсөн зоорь барих ажлыг дэмжинэ.
6. Дөрвөн улирлын хүлэмжийн төсөл хөтөлбөрийг хувийн хэвшилтэй хамтран хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ЭЗЭН МОНГОЛ

3.1. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

3.1.1. “ШИНЭ ХӨДӨӨ” ХӨТӨЛБӨР

1. Мах, сүү цагаан идээ, малын гаралтай түүхий эдийг завсрын дамжлагагүйгээр худалдан борлуулах төв байгуулна.
2. Бэлчээрийн менежментийг сайжруулна
3. Бэлчээрийн болон хүн амын усан хангамжийг сайжруулна
4. Хог хаягдлын менежментийг сайжруулна

Two handwritten signatures in black ink are located at the bottom right of the page, below the stamps.

5. “Шинэ баг”-төсөл хэрэгжүүлнэ.

3.1.2. “ЧИНЭЭЛЭГ МАЛЧИН” ХӨТӨЛБӨР

1. Мал аж ахуйн салбарыг эдийн засгийн үр ашигтай, орчин үеийн шинэ технологи, инновацад суурилж, хөгжүүлэн мэдлэг бүхий малчдыг малчин бизнесмен болгох замаар тогтвортой орлого бүхий хүчтэй дундаж давхаргыг тэлэх зорилгоор иргэдийн санаачилгад суурилсан “Чинээлэг малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

3.2. БЭЛЧЭЭР АШИГЛАЛТ

1. Малчдын хамтын оролцоонд тулгуурлан бэлчээр нутгийн тогтвортой ашиглалтыг хангаж, доройтсон бэлчээрийг сэргээх арга хэмжээг үе шаттай авч хэрэгжүүлнэ.
2. Бэлчээр хамгаалах зорилгоор мэрэгч болон байгаль орчинд сөрөг нөлөө ихтэй хортон шавьжыг устгана.

3.3. МАЛ АЖ АХУЙ

1. Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг бодлогоор дэмжинэ.
2. “Хариуцлагатай нүүдэлчид” хөтөлбөрийн хүрээнд малын гаралтай түүхий эдийг мөшгөх тогтолцоог бүрдүүлнэ.
3. Махыг зах зээлд нэвтрүүлэх хяналтын горимыг сайжруулж, малыг вакцин, туулгад бүрэн хамруулан эрүүлжүүлэх ухаалаг хяналтын системийг нэвтрүүлнэ.
4. Хөдөөгийн малчин өрхийг дэмжин “Малжуулах хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлнэ.
5. Гахай, шувуу, зөгийн аж ахуй эрхлэх, хөгжүүлэх санаачилгыг дэмжинэ.

3.4. ГАЗАР ТАРИАЛАН

1. Таримал ургамлын үр үржүүлгийн аж ахуйг сэргээн хөгжүүлж, хөрс, цаг уурын онцлогт тохирсон, баталгаат сортын үрийн хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
2. Газар тариалангийн бүс нутагт услалтын системийн менежментийг боловсронгуй болгож, тариалан эрхлэгч, хүнсний ногоо тариалагчдыг бодлогоор дэмжинэ.
3. Сэргээгдэх эрчим хүчийг ашигласан усжуулалтын систем, худгийн тоог нэмэгдүүлнэ.
4. Экспортод чиглэсэн өндөр ашиг шимтэй эрчимжсэн мал аж ахуйг газар тариалантай хослуулан хөгжүүлнэ.
5. Малыг тэжээл үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, бодлогоор дэмжинэ.
6. Тариалангийн зориулалттай газрын ашиглалтыг сайжруулахын зэрэгцээ газрын үржил шимийг хамгаалах, бүтээмж, үр ашгийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн технологи,

10

инновацийн шинэчлэл хийж, “Ухаалаг газар тариалан” үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Тариалангийн зориулалттай газрын ашиглалтыг сайжруулахын зэрэгцээ газрын үржил шимийг хамгаалах, бүтээмж, үр ашгийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн технологи, инновацийн шинэчлэл хийж, “Ухаалаг газар тариалан” үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

7. Орон нутгийн хөрс, цаг уурын онцлогт тохирсон ургамлын аж ахуйг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, импортыг орлох органик брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх санал санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
8. Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн техникийн шинэчлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, орчин үеийн техник хангамжийн түвшнийг дээшлүүлнэ.
9. Эрдэс, органик гаралтай болон био бордооны дотоодын үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлж, хангамжийг нэмэгдүүлнэ.

ДӨРӨВ. ХУУЛЬТАЙ МОНГОЛ

4.1. ИРГЭНЭЭ ХАМГААЛДАГ ХУУЛЬ

1. Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах төв байгуулна.
2. Нас, хүйс, хөгжлийн ялгаа, гэх мэт аливаа төрлийн ялгаварлал, дарамт, хүчирхийллийг ажлын байр, олон нийтийн бүх орчинд таслан зогсооход чиглэсэн үе шаттай арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.
3. Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, гэр бүл, сургуулийн орчинд хүүхдийн эрхийг хангах, ажлын байран дахь бэлгийн дарамттай тэмцэх ажлыг эрчимжүүлнэ.

4.2. ИРГЭНДЭЭ ҮЙЛЧИЛДЭГ ЗАСАГЛАЛ

1. Хотын дүрэмтэй болно.
2. Хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас өөрийн биеэр ирж уулзах боломжгүй иргэд төрийн захиргааны албан тушаалтан, албан хаагчидтай онлайнаар уулзах боломжийг бүрдүүлнэ
3. Төрийн байгууллагаас гаргах шийдвэрт ард иргэд, төрийн бус байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж, төрийн үйлчилгээний шийдвэрийг шилэн болгож ажиллана.
4. Сууц өмчлөгчдийн холбоо байгуулж, нийтийн орон сууцнуудын засвар үйлчилгээг цаг тухайд нь хийлгэдэг болно.
5. Хууль сурталчлах, таниулах ажлын чанарыг дээшлүүлж, олон нийтэд хууль зүйн мэдээллийг шуурхай, үр дүнтэй хүргэж ажиллана.

Handwritten signatures in black ink are present at the bottom right of the page.

6. Төсвийн зарцуулалт, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдэд тавих иргэний болон хөндлөнгийн хяналтыг нэмэгдүүлнэ.
7. Иргэд, аж ахуйн нэгжийн төрөөс авах үйлчилгээг бүрэн цахим хэлбэрт шилжүүлнэ.
8. Орон нутгаас зохион байгуулах аливаа төсөл, тендерийн сонгон шалгаруулалтыг авилга, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид, олон нийтэд ил тод нээлттэй болгож ИТХ-ын дэргэдэх иргэний хяналтын зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулна.

ТАВ. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН МОНГОЛ

5.1. ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ ЭКОСИСТЕМИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ БАЙДАЛ

1. Экосистемийн тэнцвэрт байдлын алдагдал, байгалийн нөөц баялгийн зүй бус ашиглалтыг зогсоох, жам ёсоор нөхөн сэргэх боломжийг дээшлүүлэх замаар хүрээлэн буй орчны тогтвортой байдал, ногоон хөгжлийг ханган, хүний амьдралын чанарыг сайжруулна.
2. Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх, хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зэргээр цогц үйл ажиллагааг шат дараалан авч хэрэгжүүлнэ. “Эко сум” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
3. Хуванцар савыг дахин боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхийг дэмжих замаар орчны бохирдлыг бууруулна.
4. Хөв цөөрөм байгуулах боломж, нөхцөлийг судална
5. Усны хэрэглээ, хяналт, хэмнэлтийн бодлогыг бий болгож, менежментийг сайжруулна.
6. “Саарал” усыг дахин ашиглах, түүнд олгох урамшууллын тогтолцоог бий болгох асуудлыг судлана.
7. Бэлчээрийн ургамлын сэргэх чадавхад суурилсан менежментийг нэвтрүүлнэ.
8. Цөлжилттэй тэмцэх шинэ технологийг нэвтрүүлж, энэ чиглэлээрх олон улсын сайн туршлагыг нэвтрүүлнэ.
9. Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг дэмжиж ажиллана.
10. Орчноо ногооруулсан иргэд, аж ахуйн нэгжийг урамшуулна.

